

TASPINAR

mf

İÇİNDEKİLER:

Dilimize Dair	D. Z. Akpınar
Atama	Y. Gün
Zafer ve Cumhuriyetimiz	S. Irlaycı
Kum tanelerinden	H. Atalay
Böyle mi Geçecek Günlerim	O. Attilâ
Dileğim	H. Atalay
Kişi	O. T. Pamirli
Koşma	Ha-Nur
Şahit kayaları	H. Özdemir
Okutma ve Yardım Derneği	R. Kutman
Gelin Ümmü	O. Attilâ
Eski Zamanlarda Yaşayış	E. Â. Bakı
Evimiz İçinde	
Manisa Halkevi Yayınları	
Çiçekler	Y. Z. Kökten

AFYON
HALKEVİ DERGİSİ

ASYI: 128-129-130-131.
Eylül-Ekim-Kasım-Aralık 1945.

DOĞAN BASIMEVİ - AFYON

TASPINAR

Afyon Halkevi Dergisi

Afyon ve Çevresinden Yankılar Belirtmeğe Çalışır.

SAYI: 128-129-130-131.

Eylül - Ekim - Kasım - Aralık 1945.

DİLİMİZE DAİR

Davut Zeki Akınar

Yalancı dünyada değişmeyen varlıklar pek azdır. Gördüğünüz koca dağlar, aşına aşına yok oluverir, ulu nehirler günün birinde kayboluverir. Hele insan ne kadar fanidir, dünyada ölmez varlık kendisi imiş gibi davranır: konaklarda konaklar, küçük kafasının alabildiği hülyaları yaratmağa çabalar ve . . . ve gelmemişe döner. Maddî varlıklar bu kadar hiç, bu kadar ölüme mahkûmdur işte.

Fakat ölmeyen tek varlık vardır: *Millet*. Hele o millet Türk milleti gibi yüce bir millet ise, öyle millete ölümü tarih yazmadı, yazamaz da! Devir değişir, tabiat ve olaylardan ötürü yurt değişir, gelenek değişir, fakat dedelerime *Hun* denir, *Karahan* denir, *Uygur* denir, *Osmanlı* denir ve nihayet *Türkiye Cumhuriyeti* denir ve milletim yaşar, milletim ölmez.

Bir milletin ölmemesi ve esir yaşamaması için gereken ana varlıklardan biride dildir. Dilini kaybeden millet ölüme sürüklenen insana benzer. Ona doktor ve ilâç kâr etmez. Yeri kara topraktır. Eğer milletim ayakta duruyorsa, bunu kutsal dedelerimin dilime verdiği öneme borçluyum.

Tarihsel olaylar dilimizin üzerinden kara bulutlar geçirdi. Bunlara daha çok din değişmelerinde, kültür kaynaşmalarında ve modada rastladık. Budizm Çince, maniheizm Acemce, islâmlık Arapça kelimelerin dilimize girmesine yol açtı. Fakat ancak kelimelerin girmesine yol açtı, o kadar. Bunlara asır asır tepkiler gördük.

Büyük adam Peygamberimiz şöyle diyor: *Türk dilini belleyiniz, onların geniş tarihleri var. Bunda ben derin bir görüş seziyorum.*

5037607
1945-1946, 128-131

ATAMA

Çiçekler açmasın kararsın renkler,
Bir kızıl mateme girsın âhenkler
Kalblerden örülen taze çelenkler
Ruhuna sarılsın ve halkalansın.

Yer yerin değildir göklerde sen,
En derin en ölmez bir yerdesin sen,
Atatürk, Atatürk! kalblerdesin sen
Sen önde en ölmez yeri alansın.

Y. GÜN

Onbirinci yüzyılda Kâşgar'lı Mahmut Bağdat illerinde Türkçenin yayılmasını istiyor ve bir lûgat yazıyor. Karamanoğlu Mehmet Bey Acemce özentisinin önüne geçmek için: divanda, sarayda ve halk arasında Türkçeden başka dil kullanmayı yasak ediyor. Enteresan olayların biri 13. yüzyıla raslıyor: Büyük Türk Evliyası Mevlâna Celâlettini Rumi Anadolunun göbeğinde Farsça şiirlerden ciltler dolduruyordu. Anadolu yaylasında esen Türklük havası, moda yüzünden bu yolunu şaşırmış Türke: (Yabancı değilim, sizin elinizdenim, sizin yurdunuzda evimi arayorum, düşman gibi görünüyorsam düşman değilim, Farsça söyleyorsam da aslım Türktür) dedirtiyor.

15. Yüzyılda hükümdar olduğu İran ülkesinde Türkçe eserler vücuda gelmemesine içlenen Hüseyin Baykara; Türkçe eserler yazanlara mükâfatlar vadediyor. Büyük Türk Şairi Nevai'de bu Hakanın emirlerini yerde bırakmamak için şaheserlerini sıralıyor ve Türk dilini öven (Muhakemetül Lugateyn)ini yazıyor.

Tarih bunlardan nicelerini kaydeder.

Soyumuzu, dilimizi, geleneğimizi unuttuğumuz devirler oldu ve buna tepki yarattığımız günler oldu. Bu tepkilerin en önemlisini 1928 de yaptık. Ulu Önder Atatürk, Türk diline pek yaraşan alfabeyi kabul etti ve 1932 de büyük dil kongresini açtı. Bugün bu mutlu günü kutluyoruz. O günden bugüne kadar hummalı bir çalışma ile dilimizi sadeleştirmeye, gramerimizi düzeltmeye, yabancı kelimeleri atmağa, yeni terimler yaratmağa çalışıyoruz ve dilimizi 7-8 yüzyıl evvelki temizliğine götürüyoruz.

Dil sosyal bir oluşturmaktır. Sosyal oluşlar zaman ister, sabır ister. Niçin daha çabuk olmuyor, niçin daha mükemmel olmuyor diyen aceleci arkadaşlara sabır temenni eder, sözlerime 12 yüzyıl önce yaşamış Büyük Türk Bilge Kâgan'ın şu cümlesi ile son veririm:

"Ey Türk milleti, gök delinmezse, yer çökmezse senin ilini ve türeni kim bozar.."

ZAFER ve CUMHURİYETİMİZ

Gözümü açtığım gün dinlediğim ninniler,
Bana neler anlattı, neler söyledi, neler...
Anam bir dul gelindi, böyle büyüttü beni,
Onun sesinde duydum Çanakkale, Yemen'i;
Şehit babam dökerken Balkanlar'da kanını,
Ben beşikte dinledim tarihin destanını..
Anam ninni söylerdi, dinlerdim yanık yanık
Dudaklarında hasret, bağı ateşten yanık,
Siyahlara büründü, başından attı alı
Şehit düşen babamın geldi ölüm curnalı.
Saçlarını dağıttı, parçaladı etini,
Onun yasında duydum vatan muhabbetini.
Top, tüfenk, gülle sesi sardı boğazı, dağı
Türk milleti bir kale, deniz bir kan çanağı..
«Allah Allah!» sesleri uğuldayor derinde
Mehmet bir aslan olmuş kükreyor siperinde.
Bu ölüm mahşerinde susuyor bütün cihan,
Toprak bir şehit göğsü: kan kusuyor kan be kan!
Ana ağlar, kız ağlar, beşikte yatan ağlar,
Bir değil, binbir değil, koca bir vatan ağlar.
Onlar gülle savurdu, biz onlara can verdik,
Ve yüzlerce orduyu bir hamlede devirdik..
Tanrımıza şükretti, uzattı ellerini
Anamdan o gün duydum zafer ninnilerini.
Kurban veren analar, beklemezken bu ânı;
Çok geçmedi, ufukta çaldı felâket çanı.
Yetimler gözyaşıyla, dullar saçında akla
Tanrıya yalvarmaya başladılar şafakla:
—Çilemiz dolmadı mı? Dindir artık bu yası.
Türk milleti bir yetim, vatan bir kan deryası.
Bize bir baş gönderki, kılıç girmesin kına,
Arkasından koşalım biz akından akına,

Bu sesin savletinden sema indi, yıkıldı,
Tanrımız dile geldi, kâinat secde kıldı;
Semalara yalvardı şehit karısı ana
Tanrı emriyle çıktı Kemal Paşa Samsun'al
Bir sır gibi dolaştı milletin dudağında,
Kimler varsa vatanın ovasında dağında
Arkasında bir mahşer... bırakmadı peşini,
Zafer için vurdular kardeşler kardeşini.
Sırasıyla Sakarya, Dumlupınar, İnönü...
Tarihi parçala, at, unutma sen bu GÜN'ü.
Zafer taranesiyle çaldı hücum borusu,
Aktı mahşer misali peşinden Türk ordusu..
Dağlar altımızda at, heyecan kanat bizde,
Ordular kılıncını yıykadı Akdenizde..
Bir ilâhî nur gibi açıldı Türk'ün alı
Bu zafere bir misal: işte kale kartalı! (1)
Fakat Sultan uludu saraydan acı acı
Bir hamlede yıkıldı onun da kanlı tacı.
Zaferi bir taç yapmak, bu değildi niyeti,
Kandan, etten, kemikten kurdu CUMHURİYET'i..
Bugün için taksınlar gelinler güllerini,
Bugün için isteriz bahar bülbüllerini,
Bir muhteşem cennettir bu güzel Türk vatanı..
Şâir bugün yaratsın en büyük destanını,
Heykeltraş mermeri işlesin bu niyetle,
Âyet bile başlasın, bitsin Cumhuriyetle,
Yerde yatan şehitler, bugün için yatmasın,
Yalvaralım Tanrıdan güneş bugün batmasın,
Yıkılmaz bir iymandır bu zaferin temeli,
Âşıklar güzelleri bugün için sevmeli.
Bin ân için geçelim bu gelinden, bu kızdan,
Haykıralım "İNÖNÜ," deye hep bir ağızdan:
Gönül kalelerini sana teslim ettik biz,
Seni dünya dolusu bir sevgiyle severiz..
Anneler! Çocukları üzmeysin sakın öyle,
Bugünü bir destan yap, zafer ninnisi söyle...

(1) Afyon'daki Zafer Anıtı

Selman IRLAYCI

"KUM TANELERİ,, nden:

HASAN ATALAY

Beni en çok seven dostum bir sabah bana bağından
bir sepet incir getirdi. Fakat akşam üzeri kapımın önüne
boş ve büyük bir küp bıraktı.

Sevginin nehrinde kaybolmak istiyorum. Fakat nehrin
dibindeki çakıllar görünüyor. Acaba gözyaşlarım onları
örtebilir mi? .

Dünya Tanrının bir bahçesi, insanlar bu bahçenin
çiçekleridir. O, bazen tomurcuk, bazen konca ve bazen
de olgun çiçek koparır.

Aşkın olduğu yere günah giremez.

Bir binayı yıkar, sonra onun enkazından yeni bir bina
yapabilirsiniz. Fakat kırılan kalbin parçaları o kadar kü-
çüktür ki o parçaları birleştirmek değil, bulmak bile güçtür.

Olgun insan, kendisine benzemiyeni de sevebilendir.

Çiçekler yerin gülüşü, volkan lavları ise gözyaşlarıdır.

Zavallı yer, sen güneşten daha genç olduğun halde
niçin böyle çabuk kamburlaştın?

Tanrım, senin sahilinin kumları okadar şeffaf ve oka-
dar ağır ki onların pek azını görebiliyorum, fakat gör-
düklerimide kaldıramıyorum.

Kelimelerin dalları okadar dikenli ki aralarında ba-
rınmak isteyen fikir güllerinin yapraklarını delik deşik edi-
yorlar.

BÖYLE Mİ GEÇECEK GÜNLERİM?..

Bu kış gecesinde Aydede,
Benim dostum, ilk arkadaşım,
Sana çok imreniyor başım
Hür ve şen gök mâviliğindel

Neydi gönlümüze boşalan,
Hani eski günler, çocukluk?
Söyle, zaman mıydı hoş olan?
Unuttuk, unuttuk, unuttuk.

.....
Böyle mi geçecek günlerim?..

Osman Attilâ

D İ L E Ğ İ M...

Sen baharda bir gül olsan,
Ben dalında öter olsam.
Sen bir coşkun volkan olsan,
Ben içinden tüter olsam.

Göz yaşımı göstermeden
Derûnumdan biter olsam.
Sevgilim, ben aşk yolunda
Beterlerden beter olsam.

Ağlıyarak dolaştığım
Bahçelerde biter olsam,
Gönül der ki Hızır gibi
Her arzuna yeter olsam.

Hasan Atalay

K İ Ş İ

Osman T. PAMİRLİ

Neden seviyorum
Pazar günlerini
Bir işsiz kişiyim?.

İçim içime sığmaz
Yüreğim kabar, kabar
Caddelerdeyim

Konuşmadan yaşıyorum
Düşüne, düşünce,
İnsanlara dair

Gel yaz günleri gel
Açıl bahçeler açıl
Niye hep pazar değil günler?

Evimiz Cönklerinden:

K O Ş M A

Seçen HA - NUR

Acep merhamete gelse sevdiğim
Bu dertli sineme derman olur mu?
Yüz sürmeğe hâki pâyine varsam
Leblerinden puse ihsan olur mu?

Murat verip aldı aklım bîvefa
Âdem sevdiğinden düşer mi cüda?
Canımı koymuşum yolunda feda
Candan özge sana kurban olur mu?

Yektâyım yâre gönül vermedim,
Geçti ömrüm muradıma ermedim,
Kul oldum kapıda ihsan görmedim
Böyle bir Keremsiz Sultan olur mu?

Yine selâm geldi nazlı yârimden,
Ağyar kurtulmasın ahû zârimden,
Ayırdılar beni FAZLİ yârimden
Rakipler üstüne düşman olur mu?

Afyon Folkloru Yolunda:

(Halk Hikâyelerinden)

— I —

ŞAHİT KAYALARI

HAYDAR ÖZDEMİR

Afyon'un Kuzeybatısında ve üç dört kilometre kadar uzağın-
da, tren hattının sağında kalan hüyük benzer küçük bir
tepecik vardır. Hikâye, bu tepeciğin şehre bakan eteğindeki arka
arkaya sıralanmış bir kaç taş aittir.

Tepeciğin dört tarafı yassıdır. Kış mevsiminde su altında kaldı-
ğından iskân olunamamıştır. Yazın Afyon'un ve yakın köylerin hay-
vanlarına yaylâk olur. Hikâyeden de anlaşılacağı gibi burası bir hayli
zamandır da yaylâkmış..

Vaktiyle bu yaylâkta bölgenin sığırlarını güden sâf bir çoban
varmış. Pek az bir ücretle önüne katılan hayvanları bahardan kasıma
kadar buralarda dolaştırırmış.

Çobanın hayvanlarına karşı sevgisi pek fazla imiş; hayvancıklar
da çobanı severlermiş.

Bir gün çobanın yanına ihtiyar bir yolcu uğruyor, onun hayvanla-
rına olan sevgisini anlıyor.

— Oğlum, sen bu hayvanlarını bu kadar seviyorsun onlarda seni
seviyorlar, sözünü dinliyorlar mı bari ? der.

Çoban hiç tereddüt etmeden:

— Evet, dinliyorlar! Diye cevap verir.

Tam bu esnada hayvanların bir kısmı, civardaki Akarçay'ına doğ-
ru yola koyulmuşlardır. İhtiyar:

— Peki öyle ise, bak hayvanların gidiyorlar! Bağır da onları topla!

Çoban hemen ayağa kalkar ve yüksek sesle «Dön!» diye bağırır.

Hakikaten bir buçuklu (hayvanın yaşı) beyaz bir danadan gayri
hepsi geri dönüp ağır ağır gelmiye başlarlar.

Manzarayı gören ihtiyar:

— Peki o küçük dana neye sözünü dinlemedi? diye sorar. O
vakit sâf çoban başını önüne eğiyor ve mahcup şu cevabı veriyor:

— O, dana buzağı idi: Anasını sağan kadın birgün beni ağıla
çağırdı. Genç ve güzeldi. «Çoban, şu buzağıyı biraz tutuverde ineği
rahat sağayım!» dedi.

Kör şeytan bizi kandırdı, kadını öptüm. Buzağı bunu görmüştü. Ta o gündenberi ben onun gözünde günahkârım!

Bundan sonra da ihtiyara: «Baba, ömrümde işlediğim tek günah işte budur» diye yeminler etmeye başlar.

İhtiyar da ona: «Üzülme oğlum, sen doğru bir adamsın. Allah yardımcın olsun!» yollu iltifattan sonra yoluna koyulur.

Yıllardır kimseden taktir görmemiş garip çobanı ihtiyarın bu sözü ve duası pek mütehassis eder. Lâkin aradan çok geçmeden neş'esini kaçıran olağanüstü bir hadise olur:

Bir inek diğer bir ineği boynuzlar; boynuzlanan hayvan kaçayım derken düşüp bacağı kırılır.

Çoban hem hayvana karşı sevgisinden ve hem de hayvanın pek aksi bir sahibi oluşundan dolayı büyük bir üzüntüye düşer. Akşam üzeri sürüsünün arkasından üç ayaklı inekle dertleşe dertleşe şehre girdi, hayvanı evine kadar götürdü, gözleri yaşlı idi.

Hayvanın sahibi vaziyeti görünce çobana söyüp saymaya başladı «Bunu sen yaptın, vurdunda kırdın, vallahi dinlemem. Hem sana para vermiyeceğim, hem de dâva edip ineğin diyetini alacağım!» diyordu.

Zavallı çoban Hakka tevekkülden başka bir çare bulamadı. Ertesi gün, daha ertesi gün kırlarda hep bu tasa ile dolaştı.

Nihayet, birgün, çobanı mahkemeden çağırdılar. Çoban, hâkime hâdiseyi olduğu gibi anlattı. Lâkin hâkim:

— Bunu senden başka gören var mı, şahit gösterebilecek misin? Deyince sâf çoban sarardı, düşündü, düşündü...

— Beyim Allahın kırında taşlardan, otlardan başka ne olur ki?.. Bunun üzerine hâkim:

— Öyle ise Allahın taşları sana şahitlik etsinler! Dedi.

Çoban da büyük bir imanla «ederler», diye cevap verdi.

Hâkimler ve seyirciler gülüştiler.. Alay olsun diye «Haydi öyle ise düş önümüze», dediler.

Çoban önlerine düştü. Şehrin dışına kadar yürüdüler. Onların maksadı bir hava almaktı. Oradan daha ileri gitmiye niyetleri olmadığından hâkim durdu:

— Haydi bakalım, çağır şahitlerini! diye çobana seslendi. Çoban, arkasına bile bakmadan, bir kaç adım daha gitti ve uzaklara doğru şöylece bağırды:

Afyon'lu Üniversitelilerin Okutma ve Yardım Derneği

Işıklar Kafilesinin İstanbul'da ki Asil Bir Teşebbüsü

Rüştü KUTMAN

İki yıl evvel İstanbul Üniversitesinde okuyan Afyon'lu öğrenciler «Afyon Okutma ve Yardım Talebe Cemiyeti» adında bir dernek kurmuşlardı. Bu derneğin amacı: Afyon'dan İstanbul'a okumaya gelen yeni arkadaşlarına İstanbul'da yabancılık hissettirmemek, lise hayatından çok başka olan ve birçok özellikleri bulunan Üniversite hayatına ısındırmaktır.

Bu temelle kurulan dernek iki yıllık tecrübesi sonunda gördüğü İstanbul'da okuyan öğrencilerin yaşayış tarzları Devlet yatılı yurtlarından maada 3 kısma ayrılıyor.

Birincisi: Varlıklı olup pansiyoner olarak yaşayanlar.

İkincisi: C. H. P. tarafından organize edilenler.

Üçüncüsü: Maddî imkânsızlık yüzünden medrese köşelerinde yaşayanlar.

Bilhassa bu üçüncü şekilde bulunan arkadaşlarının ekserisi tahsillerini yarı bırakmak zorunda kaldıklarını müşahade eden Dernek İdare Hey'eti bütün Afyon'lu öğrencileri, çatısı altına toplayabilecek ve varlıksız öğrencileri ücretsiz olarak barındırabilecek bir yurdun açılması düşüncesile, İstanbul'da bulunan bütün Afyon'lu hemşerileri dâvet ederek idare yeri olan Şehzadebaşı'ndaki Letafet apartmanında bir toplantı tertip etti. Benim de bulunduğum bu toplantıda 150

— Ey taşlar! Kayalar! Sarı ineğin ayağını ben mi kırdım? Bakınız bu işi benden biliyorlar.. Allah rızası için gelin, bana şahitlik edin!

Garip bir tecessüsle o tarafa doğru dönen gözler sarardı; zira yukardaki tepeliğin eteğinden bir kaç kaya hemen doğrulup arka arkaya yola koyulmuşlardı!

Hâkim ve seyirciler büyük bir korku ile şehre kaçıştılar, çoban da kayalara doğru gitti.

Bu kayaların adı bugün de «Şahitler Kayası» adıyla anılmaktadır.

öğrenci, 120 İstanbul'da bulunan Afyon'lu hazır bulunmuştu. Dernek İdare Hey'etinden Ahmet Karayığit Derneğin kuruluşunu, çalışmalarını ve gayelerini heyecanlı, güzel bir hitabe ile anlattıktan sonra sözlerini şöyle bitirdi: "Biz bütün Afyon'lu öğrenciler; varlıklı, varlıksız öğrencileri barındıracak bir yurt kurulmasını istiyoruz. Hepimizin gayeleri birdir. Onun için hepimizin yaşayış tarzlarının bir olmasını, müşterek acılar, müşterek tatlarla yarına ulaşmak istiyoruz. Sizlerden, Afyondaki hemşerilerimizden, Milletvekillerimizden en büyük ricamız budur,,

Toblantıda hazır bulunan Bnb. İhsan ve İstanbul Nafia Müdürü İsmail Devletkuşu birer hitabede bulunarak öğrencilerin çok yerinde olan bu asil teşebbüsünün hemşeriler tarafından taktirle karşılanacağını ve her Afyon'lunun bu hayırlı ve verimli işe seve seve yardım edeceğini belirtmişlerdir.

Sonra, bu teşebbüsün gerçekleşmesi için İ. Devletkuşu'nun başkanlığında bir komisyon kurulmuş ve derhal faaliyete başlamıştır. Toplantıda bulunan hemşerilerden ekserisi nakdî yardımlarda bulunmuşlardır.

Cumhuriyet Türkiye'si'nde tahsil zenginlerin yiyebileceği yemiş olmaktan çoktan çıkmıştır. Afyon'lu Işıklar kafilesinin bu güzel teşebbüsünün organizasyonunu hep beraber yapmalıyız. Maddî imkânlar müşterek yardımlarla temin edilebilir.

Bu arzu, dinamik ve canlı bir hayat felsefesinin tezahürüdür. Onun içindir ki bütün hemşerileri vazifeye çağırıyoruz.

Taşpınar: Değerli Üniversitelilerimiz üçyıldanberi yorulmak bilmeyen bir iradenin hızıyla çalıştılar.

Bu, çok güzel ve çok önemli teşebbüslerini daima ümit ve inan ışığıyla yeşertip büyüttüler. Şimdi bu hayırlı fidan feyiz çiçekleri açmaya başladı. Meyvesi daha çabuk ereceğinde şüphemiz yoktur.

Bu başarılarından dolayı, iyi düşünceli, temiz duygulu gençlerimizi hararetle tebrik ve onlara lâyık ilgiyi gösteren büyüklerine de teşekkürler sunarız.

GELİN ÜMMÜ

OSMAN ATTILÂ

İrkesce bilinen *Kızılırmak türküsü*, köprüden geçerken, köprü'nün yıkılması üzerine suların alıp götürdüğü bir geline ya-kılmıştır. Ve bu olay benzersiz sanılır. Halbuki yeni derlediğimiz şu türkü-ağıt *Kızılırmak türküsünden* çok ayrı bir ifade ve özellik taşıyor. Bağlama ile dinlediğim, bestesi de güftesi de göz yaşartan, insan içini burkan "*Gelin Ümmü*," türküsü şu olay üstüne yakılmış:

Afyonkarahisar'ın kuzeyinde, Liyen ve Düğer köyleri arasında küçük göllerden (daha doğrusu büyük göledlerden) "*Emregölü*," denilen, bakıldığında siyah renkte görünen bir gölcük vardır. Anadolu'da düğün âdetleri malûm. Kız alıp verme iki köy arasında daha şenlikli olur. Emregölü'nün çevresindeki köylerin birinden atlarla ve seymanlar koruyuculuğunda bir gelin götürülmektedir. İçer coşkun, gözler ışıkl ve atlar eşgindir. Davulcu zor nefes alabiliyor, soluk soluğa. Gelin kervanı bu, başka şeye benzer mi hiç!.. Mavilikte uçuşan beyaz bulutlar, yerde çiğden silkinmeğe başlayan bitkiler memnun. Hani Karacaoğlan'ın: "*Gezip dolaştığın yollar öğünsün*," sözü vardır ya, gelinin bu geçtiği yol da öğünen yollar arasında...

Yol bir kayalığa yaklaşıyor. Gürültülü kervandan kuşkulanan «Kocakuş»lar, hep birden, kanat çırpıp havalanıyorlar. Burunlarının üstündeki çılgıktan ürken atlardan *Gelin atı* başını suya doğru çeviriyor, suya yürüyor! Seymanlar çabılıyor, uğraşıyorlarsa da at ve gelin kı-yıya değil, suyun ortasına gitmekte devam ediyor ve ellerinde gelinin yazması kalıyor. Şimdi sunacağım türkü, bu, sularda boğulup giden gelin Ümmü'nün türküsüdür:

Kaçındasın, gelin Ümmü kaçında?

Sar (ı) altınlar dalabıyor saçında,

Gelin Ümmü kaldı göller içinde;

Katil göller, nere koydun Ümmü'mü,

Ümmü mü, Ümmü'mü, gelin Ümmü'mü?

Başımdan yazmamı yörükler aldı,
Ağızımdan firmamı balıklar aldı, (1)
Gayri kavuşmamız mahşere kaldı,
Katil göller, nere koydun Ümmü' mü,
Ümmü' mü, Ümmü' mü, gelin Ümmü' mü?

Onsekizdir siyah saçın örgüsü,
Bu güzellik sana Hak'kın vergisi,
Suya düştü, Ümmü kızın kendisi,
Katil göller, nere koydun Ümmü' mü,
Ümmü' mü, Ümmü' mü, gelin Ümmü' mü?

Davulcusu kaya dibi dolaşır,
Seymanları kuzu gibi meleşir,
Evlerine kara haber ulaşır,
Katil göller, nere koydun Ümmü' mü,
Ümmü' mü, Ümmü' mü, gelin Ümmü' mü?

Altın tası suya düşmüş, dalabilir,
Sırma saçlar, su üstünde yalabilir,
Şu gelinsiz gelen kervan; banadır!
Katil göller, nere koydun Ümmü' mü,
Ümmü' mü, Ümmü' mü, gelin Ümmü' mü?

Akmaz iken kanlı sular harladı,
Gelin Ümmü, başın kimler bağladı?..
Gökte melek, yerde insan ağladı:
Katil göller, nere koydun Ümmü' mü,
Ümmü' mü, Ümmü' mü, gelin Ümmü' mü?

Birkaç not:

(1) Firma: Gelinin dudakları hurmaya benzetiliyor, Afyon'da hurmaya «firma» denir.

Dalabilir: (Altın tas) suya dalıp çıkıyor

Yalabilir: Su üstüne yayılan sırma saçlar suyu süpürüyor; yalıyor,

Durgun sular harlıyor: Harlamak da güzel bir kelime.

Güveyinin ağzından söylenen bu türkü-ağıta ait olduğu söylenen bir kaç kıta daha var. Fakat gerek bu altı kıtadaki lirizim ve bağ ve gerekse ifâdedeki zayıflık yüzünden bunları almadım.

Şeriye Sicillerine Göre
Meğhul Halk Tarihi:

Afyon'da Eski Zamanlarda YAŞAYIŞ

— 37 —

EDİP ÂLİ BAKI.

Senirkentli Tüccarın Başına Gelenler:

Devletli, merhametli hazretleri sultanım sağolsun.

Arzuhali kulları budur ki: bu kulları Uluborlu kazasına tâbi Senirkent karyesinden olup oğlum ticarete bir katır ve bir merkep ile Karahisar'dan çıkıp gelirken Oynağan nam kariyyeye gelip ve Oynağan'dan taşra çıkmayıp mabeynlerinde yüküyle kendisi itlâf ve zayi olup bu kulları oğlum ve hem malım mabeynlerinde kalıp külli hayf ve zulüm olmuştur. Lillâh ve Resüle olsun zamanı adaletinizde bu zulüm ve teaddi icra ve hakkımız ihkak olunmazsa dünyada bir dahi hakkımız ihkak olunur değildir. Bu kulları mübaşir tayin buyrulup ve hakkımızı ihkak eylemek üzere huzura ihzar olunmaları babında baki ferman sultanım hazretlerininidir.

Bunun altına şu derkenar yazılıyor:

Karahisarsahip Sancağı mutasarrıfı izzetlü ve rifatlü Mehmet paşa hazretleri ve Karahisar naibi efendi ziyde ilmehu bir defa görülp faysal verilmiş mevattan olmayıp müddeî mezbur mevcut ise hüsaması meclisi şer'e ihzar ve şer'ile dâvaları istima ve katili kim olduğu gaibi mezburun hayat ve memat ne veçhile zahir ve sabit olursa muktezayı şer'isi icra ve ihkak olunmak için vukuu üzerine ilâm olunur.»

Hicrî: 1133

Afyon'un Uluborla ticaret münasebeti

Uluborlu'lu Hacı Veli ağanın balık satıcısı Hüseyin Çelebiye izni şeri ile verilen katırın nafakası için ta'yin olunan derki beher yevm beşer akca nafaka taktir olunup bu mahalle kayd olundu. 28 Ramazan 1120 H.

Desti-Çömlek yapımında hangi toprak kullanılacak ?

Çömlekeciyan taifesinden Bayram ve Arslan nam taife huzur şer'de tenbih olunup Kârhanelerde çömlek ve ibrik... toprağı Kızılburun tabir olunur ağaç köprüden olacak ve çeşki toprağından üzre va'd ve teahhüd ahir şehre göster toprağından olmak üfredir., Fi. 15 Recep: 1132

EVİMİZİN İÇİNDE

Ev Çalışma Notlarından...

TÖRENLER

1— Sandıklı ve Dinar'a temsil vermeğe giderken, yolda başlayan çok şiddetli yağmur yüzünden yolun sellerle kapanması ve otobüsün sular önünde yuvarlanmasıyla şehit olan 3 Halkevlinin hâtıraları, mezarları başında anılmıştır. O acılı günün kahramanlarından, Temsil Kolu Başkanı Selâhattin Kayal çok hazin bir konuşma yapmıştır. Böylelikle ilk Halkevli şehit arkadaşlarımızın hâtıraları anıldıktan sonra mezarlarına bir çelenk konmuştur.

2— Lozan zaferinin yıldönümünde yapılan kutlama töreni çok parlak ve canlı olmuş; özel surette hazırlanan tablo, törene katılanlar üzerinde ayrı bir heyecan yaratmıştır. Bu toplantıda Lise Coğrafya öğretmeni Bay Orhan Dengiz çok heyecanlı ve ilgi uyandıran bir konuşma yapmıştır.

3— 26. Ağustos 1945 sabahı Halkevimiz gençleri, başlarında kafiye başkanı Osman Attilâ olduğu halde, büyük zaferin kutlu eşiği kutsal Kocatepe'yi ziyaret etmişlerdir. Yol üstündeki Kalecik köyünden ve tarlalardan katılan

köylülerle gittikçe sayısı artan kafiye, Kocatepe'de Şuhut Halkodası'ndan gelenlerle birleşmiş ve Büyük Kurtarıcı'nın ordulara (İleri!) buyruğunu verdiği zirvede güzel bir tören yapılmıştır. Törene hep bir ağızdan söylenen istiklâl marşıyla başlanmış; Osman Attilâ'nın verdiği özlü ve heyecanlı söylevden sonra yüzbaşı İbrahim Ataman 26 Ağustos taarruz harekâtını ve sonuçlarını, arazi üzerinde göstererek, anlatmıştır. Bunun ardından öğretmen Halit Bayrak'ta kısa bir konuşma yapmış; Muharrem Çepnioğlu ve Nuri Seroğlu'nun okudukları bu kutlu günle ilgili zafer şiirleri dinlenmiş; o anda dolaşan ruhlarıyla hâtıraları mavi göklerde uçan aziz şehitlere (İstiklâl marşı)nın bütün güftesi Gültekin Lâcin tarafından okunarak ünlenmiştir. Tören sonunda kafiye zafer türküleriyle şehre dönmüştür.

4— 27 Ağustos gündüzü Halk-evimiz, İscehisar köyünden getirdiği «Ciritçiler»lerle kurtuluş bayramına katılmıştır.. Çok ilgi uyandıran, bu milli spor-oyunlarımızdan olan «Cirit» oyununun bütün

İl'e yayılması düşünülmektedir. Gece de temsil kolu gençlerinin hazırladığı *Kızıl Çağlayan* piyesi oynanmış; şiirler okunmuş, halk türkülleri çalınmış ve çığırılmıştır. 29/30 Ağustos geceleri de aynı müsamere programı tatbik edilmiştir.

5— Eşsiz İnsan, Büyük kahraman, ölümsüz Atatürk'ün aramızdan ebediyyen ayrılışının yıldönümünde; Halkevimiz, her yıl olduğu gibi kalabalık, fakat çok derin bir sessizlik içindeydi. Tarih öğretmeni B. Ömer Aktuncer gerçekten orijinal sayılacak değerli bir konuşma ile Atatürk'ü anlatmış; bunun ardından Milli Şef'in millete beyannamesi okunmuştur.

6— 26/Eylülde dil bayramı kutlanmış; bu büyük toplantıda Lise Edebiyat öğretmeni Davut Zeki Akpınar «Dilimiz» üzerinde, dil dâvasını izah eden değerli bir konuşma yapmış; sonra çeşitli şiirler okunmuş ve saz heyeti tarafından yerli türküler çalınmış ve çığırılmıştır. Ev Başkanı, toplantıda bulunan üç genç şâiri, şiir okumak üzere, kürsüye dâvet etmiş; Ceyhun Atuf Kansu, Kemal Or ve Osman Attilâ halkın isteği üzerine birer şiir okumuşlardır.

KÖY GEZİSİ

6 - Ağustos - 1945 de Sincanlı bucağına bir köy gezisi yapılmıştır. Bucağına varılınca, köy gezilmiş, halkla ayrı ayrı temas ve kaynaşmalar olmuş; Halkodasındaki kütüphane düzenlenmiş, karışıklık olarak yerli havalar çığırılmış ve oyunlar oynanmış, bando milli havalar çalmıştır. Bu arada kafiye bulunan Dr. arkadaşımız Râsim Hancıoğlu (15) hastayı muayene etmiş, ziraatçi arkadaş köylülerle ekim hususunda hasbihalde bulunmuştur. Çok samimi bir hava içinde yapılan bu kaynaşma Bucakta ve çevrede iyi yankılar uyandırmış, geç vakit şehre dönmüştür.

İKİ KONFERANS

28-Eylül-1945 günü şehrimizde konuk olarak bulunan iki genç şâirimiz; Dr. Ceyhun Atuf Kansu ve Kemal Or birer konferans vermişlerdir. Dr. Kansu (Çocukluk çağı ve çocukluğa dair), Kemal Or'da (Halk türkülerimiz ve bugünkü şiirimiz) üzerinde güzel ve ilgi ile dinlenen birer konuşma yapmışlar; bu konuşmaları yerli türkülleri engüzel çığıranlardan biri olan Nezahet Çınar'ın sazla birlikte çığırıldığı türküler ve gençlerin okudukları şiirler takip etmiştir.

İş mevsimi olmasına rağmen, saza meraklı gençler Evimizin sazlarından faydalanarak saz kursuna devam etmişlerdir.

NAMIK KEMAL'in DOĞUMU- NUN YILDÖNÜMÜNDE

Büyük vatan şâiri Namık Kemal'in doğum yıldönümü münasebetiyle 21 - Aralık - 1945 günü saat (20) de bir toplantı yapılmış; Ev Başkanı Edip Âli Bakı; Namık Kemal'in Afyon'da geçen çocukluğu üzerinde, bulduğu belgelere dayanan, bir konuşma yapmış; bunu Davut Zeki Akpınar'ın Namık Kemal'i finceleyen konuşması takip etmiş; sonra Tayyar Ataman, Tahsin Tandır ve bir öğrencinin okuduğu şiirlerle toplantıya son verilmiştir.

Ertesi günü de, şehrimizde yatan Namık Kemal'in mutlu annesi Fatma Zehra'nın kabri ziyaret edilmiştir.

MANİSA HALKEVİ YAYINLARI

Manisa Halkevi, memleket tarihi üzerinde yayınladığı çeşitli eserlerle, gerçek örnek ve öğrenmeye layık bir başarı elde etmiştir. Son zamanlarda Şeriyye Sicillerine dayanarak yayınladığı «*Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri*», ile «*Deri Sanatları Tarihi*», üzerinde bir araştırma adlı iki eseri ve ayrıca «*Turist gözü ile Manisa*» adlı bir kitap daha yayınlamış, muhtelif tarihlerde çıkardığı kitapların adedini «13»e çıkarmıştır.

Bu değerli eserleri çıkarmaya muvaffak olduğundan dolayı Manisa Halkevi, başta değerli Baş-

ÇİFTÇİLER

Toprağından çıkar Şat ile Fırat
Akar denizlere sellerin çiftci.
Cihanı beslersin ey veli nimet
Eğer bol gelirse yılların çiftci.

İlde devlet korur can dağlar idin
Fakirlik elinden kan ağlar idin
Ağanı gördükce el bağlar idin
Kurtuldun açıldı kolların çiftci.

Zaman sana dedi: işte, doğru yol
Sende sağlam yapı, sende sağlam kol
Senin için yapıldı binlerce okul . .
Oku ki açılsın dillerin çiftci.

Ağanı gördün mü boyun bükerdin
Para ister gözyaşların dökerdin
Bir kilo çekirdek ortak ekerdin
Düşünsene eski hallerin çiftci.

Koyun, keçin ortak, ineğin ortak,
At, eşeğin ortak, bineğin ortak,
Kazla tavuk ortak, sineğin ortak,
Senin idi hangi malların çiftci.

Dünyayı sen kurdun ey çiftci koçak
Özün doğru, sözün doğru, alnın ak
Senindir bu toprak, senindir toprak
Senindir bu dağlar çöllerin çiftci.

Halk Şâiri

Yusuf Zülâli Kökten

kani Azmi Önakın ve değerli arkadaşları M. Çağatay Uluçay, İbrahim Gökçen, M. Rauf İnan'ı içten tebrik eder ve daha, yeni başarılar dilerken C. H. P. Genel Sekreterliğinin bu güzel kitapların basılmasında gösterdiği yüksek ilgi ve koruyuculuğu şükranla anarız.

Bugün çıkmakta olan Halkevleri dergilerinin listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Abant	Bolu
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
İstanbul	İstanbul
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karacadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa

İmtiyaz Sahibi: A. Sami Onur. Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi
